

LA RECUPERACIÓ DEL PATRIMONI REIAL: EL CAS DE LA VEGUERIA DE VILAFRANCA DEL PENEDÈS (1384)

**JÚLIA MIQUEL I LÓPEZ
DANIEL RUBIO MANUEL**

El 22 de setembre de 1384 Pere el Cerimoniós atorgà els Capítols per a la redempció dels llocs de la Vegueria de Vilafranca. Aquest fet reforçà la primacia d'aquesta vil·la dins el seu territori.

El mateix dia el rei promulgà una pragmàtica sanció on es fa referència a una pragmàtica anterior, del 20 de març de 1356, on s'esmentava la donació de la Vegueria a Bernat de Cabrera, feta el 18 de gener anterior. Posteriorment, el 26 de febrer de 1356, es realitzà la permuta de la Vegueria per la ciutat de Vic.

El procés es tancà el 20 de març de 1356 amb el privilegi d'incorporació dels territoris de la Vegueria de Vilafranca a la Corona.

LA RECUPERACIÓ DEL PATRIMONI REIAL: EL CAS DE LA VEGUERIA DE VILAFRANCA DEL PENEDÈS (1384)

LA REDEMPCIÓ DE LA VEGUERIA DE VILAFRANCA (1384)

El 22 de setembre de 1384 el rei Pere el Cerimoniós, durant una estada a Vilafranca del Penedès, atorgà uns Capítols⁽¹⁾ per a la redempció de tots els llocs que integraven la vegueria de Vilafranca.

Estudiant aquests Capítols es pot deduir, per una banda, que és el mateix rei Pere el seu promotor, ja que a la part expositiva, que normalment es reserva per a consignar els motius pels quals es capitula, no apareix l'acostumada introducció, en la qual els homes dels llocs expressen la seva voluntat de redimir-se i tornar sota la custòdia reial. Tanmateix, l'absència de la conformitat reial a la fi de cada capítol, que s'expressava amb la forma *Plaui al senyor rei*, indica que no són uns acords pactats entre el rei i els prohoms dels llocs, sinó una imposició reial.

Estructuralment parlant, es tracta de deu capítols redactats en català, seguint la norma habitual de la Cancelleria i que podem dividir, pel seu contingut, en quatre blocs o apartats.

El primer bloc agrupa les disposicions que es refereixen a la creació de sindicats en les poblacions per iniciar els tràmits de redempció. El

procediment és sempre el mateix i tenim com a exemple el cas de la redempció jurisdiccional del castell i terme de Banyeres del Penedès, efectuada l'any 1376.⁽²⁾ A aquest grup corresponen els tres primers capítols: Al primer es dona permís als homes dels llocs per sindicar-se. Al segon es mana al veguer que es presenti en els llocs on es facin sindicats per a donar-los força legal i evitar qualsevol oposició. En el tercer el mana directament als senyors dels llocs que no *empatxin en res* la formació dels sindicats ni prenguin represàlies.

Un segon bloc integra una sèrie d'acords amb la universitat de Vilafranca (capítols 5, 7 i 8). El capítol cinquè es refereix a la revenda de tots els llocs redimits a la universitat de Vilafranca del Penedès, reservant la jurisdicció als veguer i batlle de Vilafranca. Dins aquest capítol apareix una clàusula de salvaguarda, segurament imposada pels prohoms de Vilafranca, per la qual es garanteix que els llocs no tornarien a ésser venuts ni alienats pel rei, en cas contrari els llocs passarien automàticament a dependre de la universitat de Vilafranca.

El capítol setè estableix la cessió per cinc anys del mer imperi en exclusiva pels veguer i batlle de Vilafranca i la prohibició explícita que cap persona tret d'ells pugui exercir-lo; en cas contrari el mer imperi seria assumit per la universitat de Vilafranca.

Finalment, al capítol vuitè els jurats i la universitat de Vilafranca es comprometen a respondre del possible incompliment dels pactes per part de la Vegueria.

Aquests tres capítols reflecteixen la iniciativa dels prohoms de Vilafranca per aconseguir la redempció de tota la vegueria i reforçar-hi alhora la seva preeminència.

El capítol quart, que obre el tercer bloc, indica als detentors de jurisdiccions l'obligatorietat de presentar, abans de deu dies, àpoques que justifiquin el preu que van pagar quan van adquirir-les, sota pena, si no ho fan, de perdre el dret de cobrar la redempció. Així mateix es mana al veguer i als seus oficials que en cas de resistència senyorial executin la redempció per la força. Això demostra el gran interès reial per obtenir resultats ràpids i totals.

Una altra disposició, continguda al capítol sisè, estipula l'elecció d'un àrbitre que s'encarregarà de comprovar la justícia i veritat dels

documents aportats pels detentors de jurisdicció. Aquesta elecció es produí efectivament i va recaure en la persona de Valentí Golet, jurisperit de Vilafranca, com és recordat pel rei en una comunicació als veguer i batlle de Vilafranca, datada l'11 de juny de 1385.⁽³⁾

Per acabar, el darrer bloc es refereix a les exempcions d'impostos derivats del pagament dels drets de justícia (capítol 9) i del dret de segell (capítol 10), que s'atorguen per afavorir l'acumulació del capital necessari per a afrontar cada redempció.

La signatura dels Capítols comportà tota una sèrie de documentació generada per aquests, seguint el protocol acostumat per la Cancelleria reial, i que comprèn un seguit de comunicacions on s'informa de l'emissió dels capítols als veguer i batlle de Vilafranca,⁽⁴⁾ al Mestre Racional,⁽⁵⁾ al Porter Reial⁽⁶⁾ i, en definitiva, a tots els funcionaris reials amb qualsevol implicació en l'afer i, igualment, com és natural, als jurats de Vilafranca⁽⁷⁾ i als habitants de la Vegueria.⁽⁸⁾

Amb la mateixa data de la signatura dels Capítols, 22 de setembre de 1384, el rei donà una Pragmàtica sanció⁽⁹⁾ on es recorda el privilegi d'incorporació de la Vegueria a la Corona, signada el 20 de març de 1356, per la qual el rei es comprometé a no vendre ni alienar cap part de la Vegueria. Com que en aquests vint-i-vuit anys transcorreguts el rei Pere es veié obligat per raons diverses, com les guerres amb Castella i Gènova, la campanya de Sicília i la mateixa crisi del Patrimoni reial, a vendre i empenyorar parcialment i, de vegades sistemàticament, la Vegueria; va rebre la protesta dels jurats i prohoms de la universitat de Vilafranca. Per aquesta raó, el rei Pere consentí d'acceptar d'aquesta universitat un preu únic per a la redempció de tots els llocs de la Vegueria, la propietat dels quals romandrà en poder de la dita universitat, donat que el rei no ha estat capaç de mantenir les seves promeses i sagraments.

També es mana fer un fogatge de tota la Vegueria per tal de poder calcular la quantia que cada lloc ha d'aportar per a la redempció comuna. Per aquesta raó es faran sindicats segons és contemplat als Capítols signats aquell mateix dia.

Per últim, una segona pragmàtica⁽¹⁰⁾ ens informa de la renovació del privilegi concedit als veguer i batlle de Vilafranca el 26 de març de 1384 en què els donava potestat sobre l'alta jurisdicció criminal.

La documentació aquí estudiada reflecteix un acte polític, no sols una redempció com qualsevol altra. És un intent de reagrupar de manera definitiva el govern de tota la Vegueria de Vilafranca i de centralitzar el seu funcionament.

És una victòria del poder municipal de Vilafranca sobre el poder senyorial que deixa el camí obert per a la seva expansió econòmica i política.

LA DONACIÓ DE VILAFRANCA (1356)

Aquesta pragmàtica de 22 de setembre de 1384 ens fa referència, com hem vist abans, al privilegi d'incorporació de Vilafranca a la Corona, fet 28 anys abans, el 20 de març de 1356.⁽¹¹⁾ En aquest altre document trobem referència a la donació⁽¹²⁾ de Vilafranca i posterior permuta⁽¹³⁾ per la ciutat de Vic fetes pel rei i en Bernat de Cabrera, el seu dissortat conseller.

Tot l'afer de la donació i posterior permuta ens informa no sols de la variable sort de Vilafranca, sinó també ens permet de penetrar els mecanismes de finançament de les campanyes militars del rei i les recompenses que els grans nobles podien esperar de la seva participació en aquestes.

El 24 d'abril de 1355, de Càller estant, el rei fa promesa al seu fidel conseller, Bernat II de Cabrera, de crear el comtat d'Osona en benefici del seu fill, Bernat III,⁽¹⁴⁾ ja que el mateix Bernat II havia renunciat a aquest honor en favor del seu fill. Amb aquesta creació el rei volia premiar els grans serveis que tots dos li havien fet. Ara bé, la creació no es faria efectiva fins al 20 de març de 1356.⁽¹⁵⁾

Entretant, el 18 de gener de 1356, a Perpinyà, el rei feia donació⁽¹⁶⁾ a en Bernat de Cabrera de les viles de Vilafranca del Penedès i de l'Arboç, dels castells d'Olèrdola i de Font-rubí, i de la jurisdicció dels castells d'Olèrdola, de Font-rubí i de Castellví de la Marca (tot dins de la vegueria de Vilafranca). El rei explicita en l'expositiu de la donació que la raó és, d'una banda, per recompensar els magnífics serveis militars que l'han prestat els Cabrera, pare i fill, i, de l'altra banda, cancel·lar diversos préstecs fets al rei per Bernat de Cabrera durant la campanya de

Estàtua policromada, d'estil gòtic, de Pere el Cerimoniós feta, per encàrrec del mateix rei, per l'escultor Jaume Castalls perquè figurés a la sala del Tinell. Fou executada amb el mateix rei com a model, per la qual cosa se li pot donar el valor d'un retrat.

Sardenya, préstecs que pugen a 22.325 florins d'Aragó i a 250.004 sous i 5 diners.

Si acceptem amb Felipe Mateu y Llopis⁽¹⁷⁾ que un florí d'Aragó val 14 sous de Barcelona, llavors, la quantitat prestada, expressada en aquesta moneda, pujarà a 562.554 sous i 5 diners.

Si comparem aquesta quantitat amb l'ajut que oferí al rei tot el Principat de Catalunya sis anys després, el 1362, amb motiu de la guerra amb Castella, que pujà a 270.000 lliures, és a dir, 5.400.000 sous, trobem que l'ajut que Bernat de Cabrera prestà al rei al setge de Càller fou equivalent al 10'41% del subsidi votat per tot el Principat. De la mateixa manera, aquest índex i aquesta quantitat ens indiquen el valor en què Vilafranca i els llocs esmentats eren estimats, tenint en compte, però, que els béns empenyorats tendeixen a ésser valorats a la baixa.

Exactament un mes després de la donació, el 18 de febrer de 1356, el primogènit en féu la fermaça,⁽¹⁸⁾ juntament amb el seu tutor, assignat pel seu pare, en Ramon Berenguer, comte d'Empúries, oncle del rei, fermaça necessària, donat que l'infant ja tenia més de 15 anys.

Una setmana més tard, el 26 de febrer de 1356, el rei, en l'opinió que Vilafranca era massa important per al regne com per a restar en altres mans que les seves, arribà amb Bernat de Cabrera a l'acord de permutar amb ell les viles de Vilafranca i l'Arboç i els castells d'Olèrdola i Font-rubí, així com la jurisdicció de Castellví de la Marca, per la ciutat de Vic i una llegua al seu entorn, a més de la meitat dels ingressos del mercat de Vic, que compartirà amb Pere de Montcada, procurador general de Catalunya.⁽¹⁹⁾ Fem notar, però, que:

- 1^a En Bernat de Cabrera reté la jurisdicció d'Olèrdola i de Font-rubí, que no són esmentades en la permuta i sí en la donació.

- 2ª Les viles i llocs de la vegueria de Vilafranca permutades les tenia en Bernat de Cabrera en franc alou, mentre que rep Vic en feu.

La impressió és que en Bernat de Cabrera surt perdent en aquest bescanvi, però tres dies més tard, l'1 de març de 1356, arribà la desitjada creació del comtat d'Osona en favor del seu fill, comtat que desapareixeria, però, el 1364 de resultes de l'embargament dels béns dels Cabrera, com a conseqüència del procés promogut pel rei contra Bernat II de Cabrera,⁽²⁰⁾ i que acabà amb la seva execució, acusat de traïció a la Corona.

Finalment, el rei atorgà el conegut privilegi d'incorporació a la Corona el 20 de març de 1356, on es comprometé a no vendre la vila de Vilafranca, ni tampoc cap part de la seva vegueria, promesa que, com també sabem, no li va ser possible de complir.

APÈNDIX DOCUMENTAL

Document 1

1356, març, 20. Saragossa.

A.C.A., Cancelleria, R. 898, ff. 203v-206v.

Privilegi d'incorporació perpètua a la Corona de la ciutat de Vilafranca del Penedès.

Ville franche Penitensis cum eius termini et appenditiis incorporatio et unio Corone regie.

In Christi nomine. Pateat universis quod Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valentia, Maiorice, Sardinie, Corsice comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie quia prudentis animus iuxta sapientis consilium trilius temporibus dispensatur ordinat namque presentia futuris providet at preteritis recordatur ex preteritorum memoriam que rationem probabilem solte inducere de futuris sedule cogitantes quanta dispendia quantaque perniciosa discrimina regnis in se divinis consuevit ingerere scisma vel seccio desolatrix tanto pro inde salobrem super hiis intendimus ut conemur futuris precavere periculis ac nostris nostrorumque obviare dis[pendia] quanto per amplius atque perfectimus regalis magestas pocetimus imparat ac quietius ^{204r} se suosque gubernant cum multorum locorum insignium robore circumsulta eisdem civilis potencia permanet indivisa. Igitur attendentes qualiter laciis Ville franche Penitensis qui est locus insignis multumque necessarius regi Aragoni cometique Barchinone et eius dominio pluribus de causis in nostro pleno consilio examinantis plenarie ac discussis suoque locum seu villam cum omnibus ipsius terminis appenditiis et pertinentiis universis et cum omnibus et singulis castris fortalitiis, terribus mansis et momibus infra dictam villam et eius terminos sive pertinencias constructis et constuendis et cum militibus et dominabus, hominibus et feminis, christianis, iudeis et aliis cuiuscumque legis prehemencia condicionis et status existant in predicta villa et inter eius terminos ac pertinencias habitantibus et habitanturis et cum mero et mixto imperio et alia iurisdiccione civili et criminali, alta et baxa, et cum piscacionibus, venationibus minoris atque trobis fluminibus, vectigalibus, redditibus, exitibus et provetibus, molendinis, furnis, peytis, questis, subsidiis, ademprivis, serviciis, servitutibus realibus et personalibus, hostibus et cavalcatis, et eorum redempcione bovatico, monetatico, cenis, albergiis, feudis, feudatariis, potestatibus et emparis ac stacamentis, et cum omnibus aliis iuribus in dicta villa eiusque

terminis et appendiciis tunc nobis pertinentibus et pertinere debentibus de iuris, usaticis, usibus et constitutionibus pro ut melius et plenius nos et nostri et habebamus et habere debebamus et consuevimus quoquomodo per liberum et franchum alodium dedimus et ex certis causis concessimus nobili et dilecto nostro Bernardo vice⁽²¹⁾ comiti Caprarie, nunc quoque per nos facto et erecto in comitem Ausonie, et suis perpetuo prout de ipsa donatione et concessione clare constat per publicum instrumentum datum et actum in Camera Timbrorum Perpiniani die XVIII ianuarii, anno subscripto, per Matheu Adriani, protonotarium sigillaque nostra tenentem clausum, qui siquidem locus de Villa francha cum dictis universis iuribus supra declaratis per dictum comitem excambiatus extitit et permutatus cum inclito infante Raymundo Berengarii, comite Ipuriarum, patruo nostro carissimo curator dato inter alia ad infrascripta per nos assignato inclito et magnifico infanti Iohani, primogenito nostro carissimo, duce Gerunde comiteque Cervarie, prout de ipsa cura noscitur apparere per instrumentum publicum nostro sigillo pendenti munitum, datum et actum Barchinone die XVIII mensis /^{204v} febraioi, anno infrascripto clausumque per protonotarium nostrum predictum videlicet pro civitate Vici, quatenus ad dictum ducem spectabit cum parrochia, territorio et terminis ac pertinenciis suis universis, prout de ipsis excambio et permutatione siquid patet per publicum instrumentum confectum in palatio regio Barchinone die XXVI febraioi, anno inferius annotato clausumque per protonotarium nostrum memoratum. Attendentes etiam quod ipsa villa seu locum de Villa francha cum pertinenciis et iuribus suis predictis pervenit ex causa dicti⁽²²⁾ excambii et permutationis ad dominium dicti ducis qui, Deo propicio, est nobis in regnis, comitatibus atque terris nostris, tamquam mei primogenitus successorus, volentes enim ut tenemur indemnitati Corone regie providere in futurum et ad dicti ducis nostrorumque ac suorum successorum primogenitorum et eorundem successorum etiam primogenitorum qui succedere debebant in nostris regnis, comitatibus atque terris, predictis utilitatem intime anelantes. Tenore presentis pagine et privilegii nostri firmiter et cunctis temporibus et imperpetuum valituro, sponte gratia et ex certa sciencia et consulte ac deliberatione probabita in nostro pleno maturo et digesto consilio, per nos et omnes heredes et successores nostros quoscumque et dictum ducem et successores sus, tamquam pater et legitimus administrator eiusdem ducis primogeniti nostri carissimi et etiam ut rex, princeps et dominus nunc tempore nostri regiminis ab alto nobis comissi dictam villa seu locum de Villa francha cum omnibus et singulis ipsius villis, terminis, appendiciis, pertinenciis aliisque omnibus sibi adiacentibus et iuribus universis de super largius expressatis. Necnon in vicariam ipsius villa ab antiquo tempore circa [fixunatam] et limitatam et omnia et singula loca et castra que nunc sunt in et sub nostro dominio et per nos et nostros oficiales reguntur et administrantur infra limites dicte vicarie constructa et construenda Corone regie et dicto duci primogenito nostro carissimo nostroque et eius dominio et successoribus primogenitis qui prefulgere et succedere debeant in regnis, comitatibus et terris atque dominio ipsorum successionem incorporamus, coniungimus, applicamus, amemus perpetuo et unimus. Et ut villa ipsa seu locus de Ville franche qui est in Cathalonia notabilis et insignis et meruat ac meretur viarie officio in capite prefici

ex huiusmodi annexione suscipiat incrementum concedimus vobis iuratis et probis hominibus ac universitati ipsius ville, presentibus et futuris, quod ullo ^{/205r} unquam tempore nos nominibus predictis vel nostri aut dictus dux primogenitus noster carissimus vel successores primogeniti nostri vel sui aut eorundem est successorum primogeniti qui prefulgere et succedere debeant in nostris regnis, comitatibus atque terris non separabimus aut separabunt, segregabimus aut segregabunt, abdicabimus vel ⁽²³⁾ abdicabunt, seu quomodolibet dividemus aut dividunt dictam vicariam, et castra et loca sita et constructa infra limites eiusdem vicarie que hodie, sicut predictur, ⁽²⁴⁾ sunt seu sub nostro dominio et per nos et officiales nostros reguntur et administrantur scilicet a dicta villa in toto vel in parte, immo volumus quod ea omnia et singula sunt perpetuo, ut est dictum, unitam eidem villa et eadem etiam villa cum eius vicaria predicta et aliis predictis sibi unitis et adiunctis sint similiter perpetuo unita Corone regie in comitatu Barchinone et dicto duci et eius ducatu et dominio suo successoribus primogeniti nostri et eiusdem et ipsorum etiam successorum primogenitis qui prefulgere et succedere debent in nostris regnis comitatibus atque terris et dominio ipsorum successive in eternum ut superius est expressum. Sit quod predicta per nos, nominibus et modo precariis, ut dictum est, incorporata coniunctam affixa peritur et unita vel partem ipsorum nos premissis nominibus vel nostri aut dictus dux vel ipsus successores non possimus sive possint a nobis seu ab eisdem vel a nostro quibus supra nominibus vel eorum dominio separare quovis iure titulo sententia, causa, nec illa cuiuscumque alie cuiusvis status, dignitatis aut preheminentie sit vel fuerint nisi nostri vel dicti ⁽²⁵⁾ ducis aut nostrorum vel suorum successorum primogenitus fuerint qui succedere debeat in nostris regnis, comitatibus atque terris quacumque ratione seu tam aut quovis modo etiam pro retributione servitii armorum per aliquem baronem seu militem, aut quevis alium cuiuscumque preheminentie fuerit nobis vel nostris aut ipsi duci vel successoribus nostris vel suis prestandis seu pro redemptione captivorum vel aliis ca[s]ibus specialibus in iuris exceptis vel qui pacto contrahentium vel alia videantur excepti. Et causi sunt speciales et maiores casibus superius expressatis dare, concedere aut vendere per franco alodio vel in feudum honoratum aut aliud seu alia quomodolibet infeudare seu emphiteosim concedere, obligare seu impignerare, permutare aut quovis alio contractus seu gratia facto vel fiendo, seu quovis modo, ratione vel titulo, seu causa aliquod necessaria vel voluntaria, publica vel privata, alienare aut in alium seu alios transferre seu transferri permittere, mediate vel immediate, directe vel indirecte, ad viarium imperpetuum vel ^{/205v} ad tempus, in toto vel in parte, in maiore dominium vel minore etiam propter evidentem utilitatem adquirendam vel conservandam vel inutilitatem evitandam aut propter eminentem necessitatem rei publice seu alia quoniam super eisdem nobis iamdictis nominibus et nostris et dicto duci et suis successoribus perpetuo omnimoda de [minius] potestatem etiamque legem facientem decernimus ex nunc irritum et inane prosusque vacuum utribus et effectum penitus et carere si quid vel quicquid a nobis dictis nominibus vel nostris aut a dicto duce vel successoribus suis qualitercumque et quomodocumque scienter vel ignoranter per oblivionem seu alia quovis titulo seu colore incomitatum contigiter acceptari in quo casu nullum nobis nominibus quibus supra vel nostris aut regie Corone

nostre seu dicto duci vel successoribus suis sive dicte ville aut loco de Villa francha et eius universitati ac singularibus eiusdem possit preiudicium generari, set quicquid contra hoc fuerit acceptatum nullius penitus sit momenti idque permitimus, quibus suppra nominibus, nobis servare adque tenenda firmiter et nullo tempore revocanda nos, iamdictis nominibus, et nostros et dictum ducem et ius successores ex nunc ut ex tunc et ex tunc ut ex nunc efficaciter obligamus decernentes etiam et statuantes pretactis nominibus nos et illos teneri ad premissa omnia et singula inviolabiliter observanda. Nos omni sepe iteratis nominibus ad instanciam et humilem supplicationem vestri iuratorum et pro-porum hominum ac universitatis dicte ville ex causis pretactis rationabiliter inducti, promittimus solepniter bona fide regia ac per firmam ac legitimam stipulationem solemni pacto vallatam et conceptam et a nobis subsequentem et etiam convenimus vobis et etiam toti⁽²⁶⁾ generali Cathalonie licet absentibus tamquam presentibus infrascripto scriptor et notario habere a nobis quibus suppra nominibus pro dicto duce et successoribus suis et pro vobis et vestris et etiam por dicto generali Cathalonie et pro omnibus aliis propriis quarum interest et intererit aut interesse potest et poterit in futurum recipienti paciscenti ac legitime stipulante etiamque ut predicta omnia et singula et etiam infrascripta potius robur obtineant firmitatis iuramus anima nostra per dominum Deum et eius sancta quatuor evangelia manibus nostris corporaliter tacta quod predictam incorporacionem, annexionem et aplicacionem factam nostre Corone regie et dicto duci et successoribus suis et nostri ac earum dominio. Hec minus etiam concessionem et annexionem /²⁰⁶ factam per nos quibus suppra nominibus dicte ville seu loco de Villa francha de premissis ut est dictum et omnia et singulam alia suppra et infra expresata et contenta, rata, grata, valida atque firma habebimus tenebimus et inviolabiliter perpetuo observabimus et teneri ac observari faciemus nos et nostri et dictus dux et sui etiam successores et quod etiam semper dicta villa et alia pro dicti inter penita, convicta, affixa pariter et unita regentur et omnimodam iurisdic-tio exercerbitur amodo in eisdem perpetuo et continue per officiales regios seu primogenitorum nostri vel dicti ducis aut successores suorum tunc modo qui prefulgere et succedere habeant in nostris regnis, comitatibus atque terris et non per alios quovis modo et in nullo contrafaciemus vel veniemus seu fieri permitte-mus nos vel nostri aut dictus dux vel eius etiam successores aliquo mod, iure seu causa tollentes ad maiorem cautelam de certa sciencia nominibus antedictis omnem legem expressam hic seu etiam non expressam et aliam quamvis consuetudinem, statutum, rescriptum ac pramaticam sancctionem et constitu-cionem scriptam vel non scriptam, specialem vel generalem, factam vel fiendam qua liceat in predictis vel eorum aliquo contra ire et specialiter legem in iillam per quam solvendo interesse liceat contrarium fieri, et aliam etiam legem per quam directe vel indirecte permetteretur presenti privilegio seu concessioni aut contentis in eis modo aliquo repugnare et illam etiam legem per quam in favorem veteranorum seu alia posset presenti privilegio et contentis in eo obiti quocumodo et omnes etiam leges continentes similes casus vel etiam magis vel minus speciales⁽²⁷⁾ per quas directam vel indirectam posset contra presens privilegium suum concessionem aut contenta in eis aliquid acceptari suplentes insuper

nominibus sepefactis ex nostre regie plenitudine potestatis omnem defectum, tam iuris, quam facti, si quis est vel esse possit nunc vel in futurum per quem posset discedi a predictis in toto vel in parte vel observacione etiam eorundem. Preterea salvamus et concedimus, nominibus quibus suppra, vobis iuratis et probis hominibus ac universitati Ville iamdicte quod per huiusmodi privilegium aut concessione vestram vel contenta in eis antiquis privilegiis in que nos habere recepta fuerit in futurum nequeat in aliquo derogari immo illa quecumque sint valida remaneant perpetus et illesa per hec [totus] non intendimus quin possimus aliquos redditus vel emolumenta inter dictarum villam et vicariam dare vel assignare alicui seu aliquibus prout nobis videbitur ad violarium seu ad tempus certum dicti modo ad imperpetuum minime concedantur. Mandamus itaque per presentem cartam nostram, vim legis et privilegii habentem, universis et singulis heredibus et successoribus nostris et dicto duci et successoribus suis, necnon procuratoribus generalibus et specialibus gubernatoribus quibuscumque eorumque vices gerentibus, vicariis, baiulis ac universis et singulis aliis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, quatenus privilegium nostrum huiusmodi et presentem etiam incorporationem, annexionem et applicacionem, concessionem, previsionem et obligacionem nostram et alia superius contenta teneant firmiter et observent et ab omnibus faciant inviolabiliter et perpetuo observari et non contraveniant nec aliquem contravenire permitant aliqua racione. In cuius rei testimonium hanc cartam nostram perpetuo valituram inde fieri et plumbea bulla nostra iussimus comuniri. Datum Cesaraugusti XX° die marcii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o L^o VI° nostri que regiminis vicesimo primo. Rex Petrus.⁽²⁸⁾

Signum () Petri Dei gratia regis Aragone, Valencie, Maiorice, Sardinie et Corsice comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, qui hec firmamus, concedimus et iuramus.

Testes huius rei sunt: Matheus Mercerii, miles, camarlengus, Geraldus de Palaciolo, licenciatus in legibus, promotor consilarii domini regis.

Sig(n)um mei Iacobi Conesa secretarii dicti domini regis eiusque auctoritate notarii publici per totam terram et dominacionem eiusdem, qui premissis interfui eaque, de ipsius domini regis mandato, scribi feci et clausi.

Dominus rex mandavit michi Iacobo Conesa in cuius posse firmavit et iuravit ac vidit et legit ipsum dictatum et habuit provisione. Probatum.⁽²⁹⁾

Document 2

1384, setembre, 22. Vilafranca del Penedès.

A.C.A., Cancelleria, R. 1.560, ff. 23v-26r.

Capítols per a les redempcions de la vegueria de Vilafranca del Penedès.

Redempcio locorum existentium intra vicariam et baiuliam Villefrance Penitensis.

In Dei nomine. Pateat universis quod Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, etc. Attendentes pro parte vestri fidelium nostrorum proborum hominum universitatum castrorum locorum et parochiarum sistantium intra vicariam et baiuliam Ville france Penitensis per nos seu meum carissimum primogenitum et nostros procuratores vel suos et quibusvis personis et certis precis medio gracia instrumento venditorum et alienatorum fuisse nobis reverentes oblata capitula que sequuntur:

Capitols de les redempçons faedores de totes les vendes o alienacions fetes per lo senyor rei e per lo senyor duch o per procuradors lurs e per los dits senyors apers conformades o no dins les vegueria e batlia de Vilafranca de Penedès e de tots lochs, jurisdiccions e d-altres drets e coses pertanyents al patrimoni del dit senyor rei dins les dites vegueria e batlia, lochs e jurisdiccions sotsmeses a les dites vegueria e batlia.

Primerament que-l dit senyor rei de obra ab acabament qu'els homes venuts e poblats dins los lochs, viles o castells, o dins les jurisdiccions venudes o venuts per los senyors rey e duch o lo un d-ells o lurs procuradors en les dites vegueria o batlia e en los lochs e jurisdiccions sotsmeses per qualque manda a les dites vegueria e batlia se pugen ajustar per fer sindicats o procuracions bastants a procurar e haver la moneda necessaria per pagar les dites redempçons. E encara si-s volran pugen fer talles e altres exaccions entre ells o vendre censals morts e violaris o reedelmes per haver la dita moneda pus que tots los homens o la major partida hi consenten. ^{124r}

II. Item que per complir la dita obra lo dit senyor rey faça forts manaments als veguer e batle de Villa franca e a lurs lochstinents que personalment vagen lla on los dits homens se ajustaran o-s volran ajustar o és acostumat de fer, per fer los dits sindicats e procuracions. E que en presència lur se fermen los dits sindicats e procuracions. E que-ls senyors o compradors o oficials lurs hi gagen a posar lurs decrets encontinent. E si fer no ho volran que-ls dits veguer o batle o lurs lochstinents los hi hagen a posar per fermetat d-aquells. Entès, enperò e declarat que-ls dits oficials requiren los dits senyors o compradors o oficials lurs que facen justar los dits homens segons que és acostumat de justar-los. E si fer no ho volran encontinent que-ls dits veguer, sotsveguer, batle o lochstinents lurs los pugen forçar de justar, per ço que les dites reemences se façen e hagen bon acabament e açó ab penes e exaccions d-aquelles.

III. Item per que-ls dits homens per fer los dits sindicats e procuracions no sien maltractats per lurs senyors qui huy són, segons que ja hi menaçen molts dels dits senyors lurs, que-l dit senyor rey faça forts manaments que abans que-ls dits veguer e batle o lurs lochstinents partesquen dels lochs on per la dita rahó seran anats allà on se seran fermades les dites procuracions e sindicats, se assegurin dels dits senyors qui huy són dels dits homens o dels batles e altres oficials lurs ab sacraments, homenatges et ab obligacions de penes que no-ls maltractaran en res, ne empatxaran en alguna manera la dita reemiç ne faran revocar, ne en res empatxar o embargar los dits sindicats e procuracions.

III. Item si los dits senyors lurs qui huy són no volien fer la dita prometença e obligació, que los dits veguer e batle e lurs lochstinents se prenguen a lur mà les dites jurisdiccions e lochs e viles et castells venudes o venuts o alienades o alienats fer deposit dels preus en poder de la Cort e del depositari reyal de la dita Cort segons que és acostumat de fer deposit de ço que mostraran per apoces o en altra manera legitimament haver pagades, lo qual deposit sia dat dins X dies après següents. Et és lo dit prenimet de jurisdiccions assats just e rasonable pus les dites prometença e obligació no volran fer com lo dit deposit sia vera satisfacció majorment /^{24v} car les apoques que han dels dits preus fan a veure e a regonexer appellat lo Tresorer del senyor rey. Et fan semblantment a regonexer los diners que de les dites vendes se son hauts en que-s són convertits. Et així feu en temps del senyor rei Namfós, germà del senyor rey en Jacme, lo derrer qui havia fetes moltes alienacions de son patrimoni.

V. Item que-l dit senyor rey faça venda dels dits lochs, viles e castells e jurisdiccions reemedores a la universitat de Vila francha de Penedès. Així que a la dita universitat de la dita vila ne sia lliurada pacífica possessió e que-ls dits homens facen sacrament e homenatge a la dita universitat de la dita vila o als jurats d-aquella o a sindich lur ab poder bastant. Però que-l mer imperi regesquen los dits veguer e batle de la dita vila o lurs lochstinents ço és lo veguer en la vegueria e lo batle en la ballia e en les jurisdiccions a ella sotsniseses. Et los emoluments qui del dit regiment del mer imperi⁽³⁰⁾ exiran sien del dit senyor rey. Et que de aquest regiment dels dits veguer e batle sia dictat contracte ferm en tal manera que-l dit senyor rey o sus succeydors no pusquen fer en lo esdevenidor algunes transportacions ne alienacions quals sevol sien ne enomenar se pusquen per algun cas o manera. Et en cas que-s faés lo contrari que *ipso facto* lo dit regiment sia adquisit e guanyat a la universitat de la dita vila sens altre moriment de possessió. Emperò que tots los emoluments qui exiran de les dites jurisdiccions prenguen, hagen e reeben los dits oficials en nom del dit senyor rey. Així com era acostumat en temps passat ans que fossen venudes o venuts. Et tot açò se demana así que-ls dits homens sien segurs en l-esdevenidor de no esser transportats, car fer-ho per via de privilegis ja n'han de fets massa. Et poch o no res lurs són servats. Entès emperò e declarat que-ls dits homens per lo dit sacrament e homenatge no sien en res perjudicats, no sia fet perjudici als lurs propis senyors en lur senyoria e jurisdicció que havien acostumada haver en aquelles, ans que les vendes fossen /^{25r} fetes, ans cascuns sien en lurs drets conservats així com d-abans.

VI. Item que-l dit senyor rey provezca e man ab letra sua que per alguna bona persona a qui lo dit senyor d-açò do poder bastant sia diligentment regonegut quins preus havian pagats los compradors com compraren les dites jurisdiccions e lochs com diu-se que apoques se mostraran de maiors quantitats que a la veritat pagades no són estades, ne si huxan pagats dans, en tot o en partida, o dades cauteles e quines e quales cauteles. Declarat que tot sien foragitades cauteles cessionàries o comprades e simulades. Encara sia regone-

gut quines forces e quins torts e quines exaccions seran estades fetes als dits homens a tots o a partida d-ells per los dits compradors o officials d-ells. Et que sia vist que los dits compradors ho hagen a pendre en conte d-eçó que-ls serà degut dels preus que pagats ne hauran o que ho hagen a retre a aquell o aquells dels quals o del qual ho havian injustament haut. Et que ab la persona elegidora per lo senyor rey que hi sien los dits officials o la l d-ells al qual se pertanyerà, segons lo seu ofici e no sens aquell.

VII. Item que per ço com los dits homens se hauran a obligar a grans quantitats de diners per fer les dites reemçons sia feta previsió per lo senyor rey que-l dit mer imperi no pusca esser exercit per alguns officials o comissaris o per altre qualsevol persona per qual que no-m fos sinó per los dits veguer e batle et si lo contrari se feya que *ipso facto* lo dit exercici fos guanyat e adqulsit a la universitat de la dita vila. Entès emperò que la dita prohibició dur per V anys.

VIII. Item que-ls dits jurats presents e esdevenidors e tota la universitat de la dita vila de Vilafrancha prometen e juren ab licència, voluntat e manament del dit senyor rey de defendre e mantenir los dits homens e cas que los presents capítols o algun d-ells, en tot o en partida, se trencassen o-s faes alguna cosa contrària per alguna manera causa o rahó.

IX. Item que-l dit senyor rey remeta e haia per reemés a tots los dits homens o a lurs universitats e a bens lurs totes penes calònies, ^{f25v} bans e criminals devallants de crims o no, per qual manera sien o seran comeses tro al dia de huy vullés que-n sia plet contestat o no, o sien demanades o no, exceptades penes de mort o de trencament de membres.

X. Item que totes cartes, letres e previsions que devallen del present capítol o facen en alguna cosa per aquells sien liurades franques de dret de segell.

Tenore presentis, visis et recognitis ad plenum ipsis capitulis et quolibet eorumdem predicta capitula ac omnia et singula in eis contenta, concedimus, firmamus, approbamus, laudamus, ac etiam confirmamus, et de eis cartas, literas et previsiones iubemus fieri oportunas, iurantes ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus nostris corporaliter tacta ipsa et omnia in eis contenta observare et facere observari. Mandantes per eandem carissimo primogenito et generali gubernatori nostro eiusque vices gerenti in Catalonia, vicario et baiulo ac iuratis dicte ville ceterisque officialibus et subditis nostris presentibus et futuris et dictorum officialium locatentibus quatenus huiusmodi nostram concessionem, approbacionem, laudacionem, ac etiam confirmacionem teneant firmiter et observent tenerique et observari inviolabiliter faciant et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant quavis causa. In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo nostro pendenti iussimus comuniri. Quod est datum et actum in Villafranca Penitensis vicesima secunda die septembris, anno a nativitate Domini millesimo CCC^o octuagesimo quarto, regnique nostri quadragesimo nono. Rex Petrus.⁽³¹⁾

Signum ⁽³²⁾ Petri Dei gratia rex Aragonum etc. qui hec laudamus, concedimus et firmamus pariter et iuramus. ^{f26r}

Testes huius rei sunt: nobiles Bernardus de Fortiano et Huguetus de Angularia, milites, camerlengi, et Petrus de Vails, thesaurarius dicti domini regis.

Sig()⁽³³⁾ num mei Berengarii de Busquets, scriptoris dicti domini regis eiusque auctoritate notarius publici per totam terram et dominacionem suam qui predictis interfui eaque de eius mandato scribi feci et clausi.

Dominus rex mandavit mihi Berengario de Busquets in cuius posse fieri et [iussi].⁽³⁴⁾

Document 3

1384, setembre, 22. Vilafranca del Penedès.

A.C.A., Cancelleria, R. 1.560, ff. 29v-31v.

Pracmàtica per la qual el rei accepta un preu únic per la redempció de tots els llocs de la vegueria de Vilafranca, la propietat dels quals romandrà en poder de la dita universitat.

Pracmatica super luitionibus.

Nos Petrus, etc. Et si iuxta sapientis eloquimus regalis maiestas tenetur eius subditos equo iuticie libramine in iuribus confonere non inpius iura propria debet alterius adquirere ac ea suo patrimonio restituere prout decet animadverentes itaque nos retrolapsis temporibus circa augmentum et conservacionem nostri regalis culminis ut convenit intendentes inter cetera sanctivisse, statuissse, declarasse et providende ordinasse preambula matura et digesta examinacione consilii ac vobis fidelibus nostris iuratis et probis hominibus Ville france Penitense. Necminus toti generali Cathalonie indulsisse et specialiter concessisse cum carta seu instrumento publico ac privilegio, bulla nostra plumbea, insignito ac nostro proprio iuramento vallato, dato Cesarauguste vicesima die marcii, anno a natavitate Domini millesimo CCC^o quinquagesimo sexto et clauso per Iacobum Conesa, quondam, tunc nostrum secretarium nostraque auctoritate notarium, quod villam predictam cum omnibus et singulis sitis, terminis, appendiciis, pertinentiis aliisque omnibus sibi adiacentibus et iuribus universis. Necnon et vicariam ipsius ville ab antiquo tempore figuratam et imitatam et omnia et singula loca et castra que tunc erant sub nostro dominio et per nos et nostros officiales regebantur et administrantur intra limites dicte vicarie constructa et construenda nullo unquam tempore qualicumque racionem per causa aut modo quovis que dici nominari vel excogitare possent a nostra Corona seu dominio seraparemus. Nec ea venderemus, concederemus, transportaremus seu alienaremus pro franco alodio vel in feudum honoratum aut alia infeudaremus seu in emphiteosim concederemus, obligaremus seu inpigneraremus, permutaremus aut quovis alio contractu seu quasi facto vel fiendo seu quovis iuris modo, racionem, titulo sive causa aliqua necessaria vel voluntaria, publica vel privata, alienaremus, transferemus aut alienari seu transferri permetteremus, mediate vel inmediate, directe /

^{30r} vel indirecte, ad violarium perpetuum vel ad tempus, in toto vel in parte, in maiorem dominium vel inpiorem etiam propter evidentem utilitatem acquirendam aut propter eminentem necessitatem rei publice seu alia prout ista diffusius in dicto privilegio sive contenta nunc aut fuisse per vos, fideles nostros, iuratos et probos homines ville predictæ, coram nobis propositum querelando vos contra nos, tenorem et mentem dicti privilegii a tempore concessionis ipsius citra plures et disertas fecisse vendiciones iurisdiccionum castrorum, locorum, quadrarum et mansorum intra vicariam et baiuliam dicte ville sistencium ad imperpetuum et ad tempus medio gracie instrumento sub uno et eodem precio simul cum castro, loco, seu quadra, unius iurisdicciones propria alia separatim, videlicet pro quodam facto fuerint alienaciones iurisdiccionum castrorum et aliorum predictorum uno emptori et sub uno precio, que loca et castra erant diversorum dominorum. Et aliquæ iurisdicciones fuerint vendite sub uno precio aliquibus cum alia seu aliis iurisdiccionibus que habebant in castris, quadris seu locis suis. Et aliæ ad imperpetuum simul cum castro seu castris, quadris aut locis ubi talis iurisdicciones exercentur sub uno precio ut prefertur pravis propria alio tempore iurisdicciones ipse vendite extiterint sive castris ipsis certo precio fuit preciiis. Et ab hoc vos supplicasse nobis humiliter ut cum obstante privilegio supradicto alienaciones predictæ pravis de facto tamen de iure minime fieri potuerint, maxime cum sint facto contra previsionem nostram et propter iuramentum, dingaremur super hoc, ut convenit providere nos itaque vestri supplicationi condescendentes benigne et considerato quantum principi expediat privilegia previsiones et pormissiones per eum factas principue ubi intervenit iuramentum inviolabiliter et cum efficacia observare prospecto necminus quod nos alienaciones dictarum iurisdiccionum nullatenus fecissimus si fuissetus de dicto privilegio et de religione nostri iuramenti certificati ad plenum predictis attentis et aliis attendendis quo ad infrascripta iuste nostrum animum iudixerunt habeo superbus maturo et digesto consilio. Tenore presentis carte nostre declarantes et decerentes omnes et singulis vendiciones, ^{30v} transportaciones seu alienaciones iurisdiccionum factos per nos seu alium seu alios loco nostri intra limites vicarie predictæ et baiule eius quovis forma, titulo, necessitate seu causa contra tenorem et mente dicti nostri privilegii seu aliquam partem ipsius post eius datam providemus, statuimus et ordinamus et cum presenti plenariam potestatem damus et concedimus iuratis et probis hominibus omnium castrorum, locorum, quadrarum et mansorum per nos seu officiales aut procuratores nostros post datam dicti privilegii venditionum, transportationum, seu modo quolibet alienationum intra limites vicarie et baiulie ville predictæ quod ipsos iurisdicciones omnes et singulas, tam civiles quam criminales, sive fuerint vendite uno precio et una vendicione super pluribus et diversis castris, locis, quadris, aut mansis, medio gracie instrumento, vel ad imperpetuum sive alia quomodocumque sub modis et formis superius specificatis et aliis quibusvis et quadquad uno precio vendite fuerit ipsa iurisdicciones per se aut simul cum castris, locis, quadris et mansis predictis seu alia quovismodo et sub quovis firma et que dici possit nominari seu excogitari possint dicti probi homines libere et impune redimere ac iuri et

iurisdiccioni vicarii et baiuli dicte ville reducere et tornare per restitutionem precii seu preciorum pro quibus fuerint vendite seu alienate. Super redemptionibus vero faciendis de illis iurisdiccionibus que vendite seu alienate fuerunt de diversis castris, locis, quadris et mansis sub uno precio et una vendicione volumus et providemus et ordinamus quod quodlibet castrum, locus, quadra seu mansis aut habitatores eorum quilibet per se possit separatim si voluerit se redimere solvendo per sua redemptione pro rata precii et quod datum fuerit emptori castrorum et locorum predictorum, habita consideracione ad numerum focorum, videlicet quod facta sumam omnium focorum seu castrorum venditorum et distribucione et taxacione inter omnes solvant habitatores castri seu castrorum aut locorum qui se rediment partem ipsos solvere contingentem in precio talis vendicioneis. Etiam providemus et ordinamus de illis iurisdiccionibus que vendite seu alienate fuerint simul cum ³¹ castris, locis, quadris et mansis predictis sub uno precio et una vendicione. Quod habita consideracione ad numerum focorum habitantium in eisdem ipsisque et uno quoque ipsorum taxatis ad illis precium seu valorem ad quod fuerint alienata iurisdiccio sive castris et locis quod homines talius castrorum et locorum solvant ad illam ratione ad quam solverint alii proxime nominati. Si vero fuerint tempore transacto vendite per se sive castris, quadris aut locis predictis detur pro eorum redeptione simile precium pro quo alia vendite extiterunt. Ceterum quia obtinentes a nobis iurisdicciones predictas titulo vendicionis aut alienacionis ut supra distinctum est raro aut nunquam talibus redemptionibus locum darent volumus providemus et ordinamus, quod tam super syndicatu per hominus redempturus ipsas iurisdicciones firmanco pro dictis redemptionibus faciendis et super decreto ipsis sindicatibus apponendo et super oblacione et deposicione preciorum ipsarum iurisdiccionum in altera curiarum vicarii aut baiuli dicte ville aut in posse depositari regii ipsarum curiarum quod super ipsis iurisdiccionibus occupandis et aliis omnibus et singulis necessariis et oportunis ad dictas redemptiones faciendas servetur in omnibus et per omnia forma et modus contenti et per nos ordinati in instrumento quorundam capitulorum per nos iuratorum et firmatorum de presenti in posse Berengarii de Busquets scriptoris nostri super redemptionibus fiendis de iurisdiccionibus per nos alienatis in dictis vicaria et baiulia medio gracie instrumento. Quosquidem capitula super modo redimendi predictam volumus suo loco inviolabiliter observari mandantes per presentem quam vicem epistole gerere volumus in hac parte vicario et baiulo villefrance et aliis officialibus nostris Berengario de Relato nostro magistro rationali et Iohanni Lulli de nostra thesauraria et aliis omnibus ad quos spectet quod observantes hanc nostram previsionem quilibet prout ad eum spectet iuxta fermam dictorum capitulorum et literam ac previsionum per nos inerte factarum assurgant viriliter ad dictas redemptiones effectui deducendas in cuius rei testimonium ^{31v} presente fieri iussimus nostri sigilli pendentis roboratam. Datum in Villefrancha Penitensisvicesima secunda die septembris, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LXXX° quarto regnique nostri quadragesimo nono. Rex Petrus.⁽³⁵⁾

Dominus rex mandavit Berengario de Busquets.⁽³⁶⁾

Document 4

1384, octubre, 13. Vilafranca del Penedès.

A.C.A., Cancelleria, R. 1.560, ff. 32r-33r.

Pracmàtica en què es renova el privilegi concedit als veguer i batlle de Vilafranca el 26 de març de 1384 en la qual els donava potestat sobre l'alta jurisdicció criminal.

Pracmatica.

Petrus etc. fidelibus nostris vicario et baiulo Ville franche Penitensis presentibus et futuris vel locatenentibus eorumdem. Salutem et gratiam. Pracmaticam sancctionem statutum et ordinationem pro bono statu rei publice dudum fecimus cum carta nostra huiusmodi servi.⁽³⁷⁾ *Petrus Dei gracia rex Aragonum etc. fidelibus suis vicario et suvicario necnon baiulo Ville franche Penitensis presentibus et qui pro tempore fuerint vel locatenentibus eorum ad quos presentes per venerint. Salutem et gratiam. Ad nostrum sepins pervenit auditum quod in dicta villa et eius vicaria instigare pacis emulo quidam abusus quia consuetudinis subintravit quod si aliquis ab aliquo fuerit inter emptus tunc offensus seu etiam vulneratus offensus vel consanguinei seu amici vulnerati mortui vel offensi sibi vindicta assumere presumes et in hoc ulcionem nostre iusticie contemplantes nedum contra persona interfectoris vulneratoris seu offensoris mortis exitum vel vulnerie extidum math materia verum etc. consanguineos et amicos eorum quad quad innexios et in terdiu gradu parentele remotos occidunt, vulnerant vel offendunt. Cum itaque grave sit plurimus et enorme necnon iuri naturali extraneum et ab omni rationis tramite alienum quod infantes provocentibus dampnum vel iniuriam patianter volentes propterea consuetudinem tam dampnabilem rei publice pro viciosam exemplo innucam naturale et singularibus destructivam propter sus evellere et congenis remediis apravis in noxum sanguinem sciencunc cogitationibus extirpare presentis statuti et ordinationis nostre tenore factimus quod nullus offensus aut consanguineus vel amicus alicuius interfecti vel offensi percussi seu vulnerati audeat vel presumat occidere vel percutere, vulnerare seu offendere aliquem consanguineum vel amicum interfectoris percussoris aut offensoris. Quod si facere temptaverit prius quad ipsum certificaverit quod de ipso vult vindictam assumere et etiam postea per decem dies continue sequentes ex quo certificacio predicta illi personaliter fuerit presentata de cuiusquidem certificacionis presentacione liquide constare nolumus et decernimus per publicum seu publica instrumenta eius pene quam alia meretus adiicimus quod talis ita delinquens sit bausatos et predictos ipso facto ita quod per duellum seu aliquod genus seu armorum subsidium se purgare seu excondire non possit hec ad hoc aliquod admittatur imo ex quo probatum extiterit ipsum ante certificacionem primoo modo factam vel infra decem dies ex quo facta et presentato fuerit ut est dictum mortem, vulnus, percussione vel quamlibet ofensam alii intulisse pro bausatore et preditore ab omnibus habeatur et pro tali videtur nec receptetur ab aliquo vel quomodolibet defendatur imo sicapi poterit*

tamquam bausator et preditor puniatur. Si vero post decem dies predictos dictus netificans ³² damnum vel iniuriam consanguineis vel amicis dicti interfectores vel offensoris intulerit puniatur pro ut de iure et rationem fuerit faciendum quo circa vobis dicimus et districte precipiendo mandamus quatenus presens statutum presens statutum nostrum sive pragmaticam sanctionem inviolabiliter observando illus ut nullus possit ignoranciam allegare frequenter diebus sabbatinis quibus in dicta villa preconizaciones sunt fieri assuete vel singulis diebus sabbatinis prout vobis et iuratis dicte ville expediens videbitur voce preconis faciatis solemniter publicari. In cuius rei testimonium presenti carte nostre sigillum maiestatis nostre appendicium ducimus apponendum. Datum Valencie die XXV° marci, anno a nativitate Domini M^o CCC^o quinquagesimo quarto. Ex [mandato] regis. Et litere transgressores nostri statuti predicti dura ut promittimur pena debeant coerceri tamen sicut fidedigna relacione comperimus que circa executionem promissorum et precedendo et inquirendo ex officio ut teneamini contra tales malefactores iuxta nostram predictam vobis traditam iussionem fuistis desides et remissi et eo etiam quia per vos opposita interpretationum dicti nostri statuti et rationum frivolum obstacula pro parte delinquentium minus pro inde damittuntur contigit nostre regie ulcionis neglecto aculeo et eorum propie salutis oblico affectu pro insertam nostram ordinacionem a pluribus sepius violari de quo cum publice rei utilitas dispendium paliatus materiam displicencie nostra sumpsit regia celsitudo. Cupientes igitur ut pro inserta nostra pragmatica inconcusse et inviolabiliter observetur et imposterum retrahat hic per inde audacia delinquendi vobis advocatoque et procuratori fiscali in curiis vicarie et baiulle predictarum qui nunc sunt et pro tempore fuerint tenore presentis sub pena mille morabatinorum auri nostro erario applicandorum quam si contrafeceritis vire qualibet noveritis incidisse precipiendo mandamus quatenus quotiens vobis denunciatum aut auxilium vestris perventum fuerit per quempiam fieri contra litere preinserte seriem aut tenorem inquirere et alia precedere rigide ex officio contra violatores nostre huiusmodi sanctionis prout iuste et debite potueritis sollicite et cum diligencia procuretis partis inviriate vel offense instancia minime expectata quacumque verborum interpretacione omnibusque frivolis rationibus ultroiectis ac omni appellatione cessante iuxta mentem et tenorem nostrum litere memorate. Ordi-³³ nantes insuper et statuentes serie cum presenti quod quicumque dicti nostri statuti fuerit violator circa dictam penam et alias a iure editas penam. Centum librarum Barchinonensium absque spe venie se noverint incurrisse et nichilominus quinque annorum spacio a die perpetrati malefici imposterum subsequentium sit dicte ville exilio deputatum ita quod dictam villam dicto durante tempore quinque annorum intrare non audeat vel stare et ab ingressu et habitacione ville ipsius sit penitus alienus quavis litera aut previsionem obtenta seu obtinenda minime obsistentem nisi demur de partis iniuriate vel offense prossecit voluntate. Et ut de predictis omnibus pateat nullusque possit ignoranciam allegare precipimus vobis quod omnia et singula pro narrata in locis assuetis faciatis note preconis publicari. Datum in Villafranca Penitensis, tertia decima die octubris, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LXXX° quarto. Rex Petrus.⁽³⁸⁾

Dominus rex mandavit michi Berengario de Busquets.⁽³⁹⁾

NOTES

- (1) A.C.A., Cancelleria, R. 1.560, ff. 23v-26r.
- (2) Miquel López, Júlia: La redempció jurisdiccional del castell i terme de Banyeres del Penedès (1376), *Miscel·lània Penedesenca* 1989, Vol. XIII. Comunicacions Zones Jornades d'Estudis Penedesencs, octubre 1990, pp. 195-218.
- (3) A.C.A., Cancelleria, R. 1.560, ff. 80r-v.
- (4) A.C.A., Cancelleria, R. 1.560, ff. 26r-27r.
- (5) A.C.A., Cancelleria, R. 1560, ff. 27r-28r.
- (6) A.C.A., Cancelleria, R. 1.560, ff. 29r.
- (7) A.C.A., Cancelleria, R. 1.560, ff. 31r.
- (8) A.C.A., Cancelleria, R. 1.560, ff. 33v.
- (9) A.C.A., Cancelleria, R. 1.560, ff. 29v-31v.
- (10) A.C.A., Cancelleria, R. 1.560, ff. 32r-33r.
- (11) A.C.A., Cancelleria, R. 898, ff. 203v-206v.
- (12) A.C.A., Cancelleria, R. 1.542, ff. 66v-70v.
- (13) A.C.A., Cancelleria, R. 1.542, ff. 83v-88v. Publicat a BOFARULL Y DE SARTORIO, Manuel de: *Proceso contra Bernardo de Cabrera*, CODOLIN 32-34, A.C.A., Barcelona 1868, Doc. VIII de l'apèndix.
- (14) BOFARULL Y DE SARTORIO, Manuel de: *Op. Cit.* Doc. VI de l'apèndix documental.
- (15) A.C.A., Cancelleria, R. 1.542, ff. 97r. Publicat a BOFARULL Y DE SARTORIO, Manuel de: *Op. cit.* Doc. IX de l'apèndix documental.
- (16) Vid. nota.
- (17) MATEU Y LLOPIS, Felipe: *Glosario hispánico de numismática*, CSIC, Barcelona [1946], 229 p.
- (18) Insert al privilegi d'incorporació de Vilafranca a la Corona. Vid. nota.
- (19) Vid. nota.
- (20) BOFARULL Y DE SARTORIO, Manuel de: *Op. Cit.* 3 vols.
- (21) Segueix *vice repetit* al ms.
- (22) *dicti* és interliniat al ms.
- (23) Segueix *ad*, ratllat al ms.
- (24) *sicut predictur* interliniat sobre *sunt predictur*, ratllat al ms.
- (25) *dicti* interliniat al ms.
- (26) Segueix *cath*, ratllat al ms.
- (27) Segueix *de*, ratllat al ms.
- (28) *Rex Petrus*, escrit d'altra mà.
- (29) *Dominus rex (...). Probatum*, escrit entre dues claus.

- (30) Segueix *eri repetit* al ms.
- (31) *Rex Petrus*, escrit d'altra mà.
- (32) Hi ha un espai buit, reservat per al *signum* del rei.
- (33) Hi ha un espai en blanc reservat per al *signum* de Berenguer de Busquets.
- (34) *Dominus rex (...) [iussit]*, escrit entre claus.
- (35) *Rex Petrus*, escrit de mà diferent al ms.
- (36) *Dominus (...) Busquets*, escrit entre claus al ms.
- (37) *pro bono statu (...) huiusmodi servi*, interliniat al ms.
- (38) *Rex Petrus*, escrit d'altra mà.
- (39) *Dominus rex mandavit michi Berengario de Busquets*, escrit entre claus al ms.

BIBLIOGRAFIA

- BOFARULL Y DE SARTORIO, Manuel de: *Proceso contra Bernardo de Cabrera*, CODOIN 32-34, A.C.A., Barcelona 1868, 3 vols.
- FERRER MALLOL, Mª Teresa: *El patrimoni i la recuperació dels senyorius jurisdiccionals en els estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV*, «Anuario de Estudios Medievales» 7 (Barcelona, 1970-71), pp. 351-491.
- MATEU Y LLOPIS, Felipe: *Glosario hispánico de numismática*, CSIC, Barcelona [1946], 229 p.
- MIQUEL LÓPEZ, Júlia: «La redempció jurisdiccional del castell i terme de Banyeres del Penedès (1376)», *Miscel·lània Penedesenca* 1989, Vol. XIII. Comunicacions 2^{ones} Jornades d'Estudis Penedesencs, octubre 1990, pp. 195-218.
- PLADEVALL I FONT, Antoni: *El comtat d'Osona a mig segle XIV. Origen i extensió del comtat d'Osona creat pel rei Pere III a favor de Bernat III de Cabrera el 1er de març de 1356*, Subirana, Barcelona 1972, 52 p. + 1 mapa.
- TASIS I MARCA, Rafael: «Pere el Cerimoniós i els seus Fills», Vicens Vives, *Història de Catalunya*. Biografies catalanes 7, Barcelona 1980, 242 p.